

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll



MED TILLGÄNGLIGHETS ABC - FÖR DIGITALT MATERIAL försöker vi att på ett förenklat sätt fånga centrala begrepp som är viktiga för att digitalt innehåll ska kunna vara tillgängligt för så många som möjligt

Här tonas de juridiska kraven ner för att istället fokusera på det som är lättfattligt och relativt okomplicerat att genomföra. För fördjupad kunskap finns det länkar.

TILLGÄNGLIGHETEN ÄR TILL ALLAS FÖRDEL.

Producenten av materialet har fördelen av att informationen når fler målgrupper och individer. Mottagaren i sin tur kan i större utsträckning känna sig som en del av samhället. Konsumenten kan med sen ökad grad av tillgänglighet få del av flera tjänster och kan på ett bättre sätt leva ett okomplicerat liv utan onödiga hinder.

För konsumenten av digitalt material är insatserna större än för producenten. Men sist och slutligen är det ändå en fråga om mänskliga rättigheter och därför i allas intresse att det finns tekniska lösningar som främjar tillgänglighet för så många individer som möjligt.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

A

Allvarliga konsekvenser

brist på tillgänglighet, ett otydligt innehåll, kan i värsta fall medför att användaren får omedvetet med på rättsliga åtaganden, utför ekonomiska transaktioner, ändrar/raderar lagrade användardata eller liknande. Kontrollera alltid att minst ett av följande är uppfyllt:

- Åtgärden ska gå att ångra
- Användaren ges möjlighet att rätta upptäckta inmatningsfel
- Användaren får förhandsgranska och bekräfta inmatade uppgifter innan transaktionen slutförs

Alt-texter

Är en förkortning av alternerade text, används för att ge en kort beskrivning av vad bilder föreställer och vad de har för syfte.

Har du exempelvis en bild på din webbplats föreställandes en beige soffa i New England-stil, bör du således beskriva detta med en alternerade text.

Alt-texter är viktiga, inte bara för personer med särskilda behov, utan också för att introduktionen av visuellt sök blir allt vanligare, d.v.s. möjligheten att göra sökningar med bilder istället för ord. Därför kommer alternerade texter troligtvis att bli allt viktigare att använda i framtiden

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

B

Bakgrund

Personer med nedsatt syn har ofta svårt att läsa text med bristande kontrast mot textens bakgrund. De flesta kan läsa brödtext på skärm om skillnaden i ljusintensitet mellan förgrund och bakgrund har förhållandet 4,5:1

Bilder

Alternativa texter krävs på bilder. Texten ger extra information till bilder som endast seende kan ta del av

C

Captions

Är textversion av de talade partierna i en film och vissa ljud som är viktiga för handlingen.

Captions delas upp i två varianter. Den första är Closed captions, som innebär att en separat textfil (SRT-fil) som du kan välja om du vill aktivera eller inte när du tittar på en video. Den andra är Open captions som är en inbränd text som inte kan väljas bort när du ser på en video

Captions gör att döva och personer med hörselnedsättning kan följa med i videon som du visar. De gör även att personer, utan funktionsnedsättningar kan se filmerna i miljöer där de inte kan ha ljudet på.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

C

Checklistor

Använd checklistor för att gå igenom din hemsidas tillgänglighetsgrad.

Sådana finns på nätet om du söker på, checklista*tillgänglighet, eller göra upp en egen genom att gå in på sidan

<https://webbriktlinjer.se/>

CSS

Cascading Style Sheets är ett programmeringsspråk som beskriver presentationsstilar för ett strukturerat dokument. CSS är en del av html-familjen. I CSS ingår viktiga verktyg för att göra digitalt innehåll mera tydligt.

Den som till exempel navigerar med tab-tangenten behöver få veta var fokus ligger. Standardmarkeringen är ofta en tunn linje som är svår att se. Gör markeringen tydlig med en CSS-regel.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

D

Deutanopi

En form av defekt färgseende som innebär att sinnescellerna i ögat (tapparna), som är känsliga för grönt ljus, i sällsynta fall saknas helt.

Deutanomali

Deutanomali är en mildare form av grönbildhet som leder till att gröna färger ser mattare eller blekare ut jämfört med personer som har normalt färgseende. Fullständig färgblindhet är extremt sällsynt, medan defekt färgseende är betydligt vanligare.

Av kvinnorna drabbas 0.01 % av deutanopi medan siffran för män är betydligt högre. Cirka 1 % av männen drabbas. Grönsvaghet är betydligt vanligare, och förekommer hos ca. 0,35 % av kvinnor och 5 % av män

Webb mastern bör ta i beaktande att många människor har begränsad färgseende vid val av färger. Även andra former av synnedläggning än deutanomali kan göra att färgseendet blir sämre.

DIGG

Manuell granskning av tillgänglighet på en digital service (Sverige). Deras manual finns på: <https://trg.digg.se/manual/>

Digital tillgänglighet

Digital tillgänglighet innebär att alla ska kunna uppfatta och hantera digital offentlig service såsom tjänster och information på webbplatser och applikationer.

För att kunna skapa förutsättningar för ett tillgängligt samhälle behöver vi ha förståelse för så många olika personers variationer av förutsättningar som möjligt.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

D

Diktering

Istället för att skriva kan du med smarttelefonen och pekplattan förvandla ditt tal till text. Du talar och smarttelefonen eller pekplattan skriver. Den här funktionen kallas diktering och kan också aktiveras på de flesta nyare datorer.

TIPS INNAN DU BÖRJAR

- Tänk igenom vad du vill säga.
- Prata lugnt och tydligt.
- Du kan antingen diktera skiljetecken (till exempel punkt och frågetecken) eller skriva dem med tangentbordet.
- Du kan lyssna på texten efteråt för att kontrollera att den blivit rätt.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

D

Diktering forts.

PÅ ANDROID GÅR MAN TILL VÄGA PÅ FÖLJANDE SÄTT FÖR DIKTAMENS-FUNKTIONEN:

Välj Språk & inmatning → Tangentbord och inmatningsmetoder → Standard → Ställ in inmatningsmetoder → Kryssa i Googles röstinmatning

Det kan också finnas vid Verktyg → Text-till-tal, beroende på vilken telefon du har.

PÅ EN MAC GÖR MAN SÅ HÄR:

Aktivera diktering i Mac inställningar:

Grundläggande diktering är i princip alltid aktiverad som standard - du behöver bara aktivera den.

Klicka på en textområde som ett Word-dokument eller adressfältet i din webbläsare.

Dubbelklicka på Fn nyckel. En mikrofon visas på din skärm och om den tar emot ljud ser du aktivitet inuti den.

Tala om text du vill skriva. Du kan prata olika skiljetecken och symboler, inklusive parenteser, procenttecken och mer. Du kan också säga fraser som "kepsar på" för att aktivera versaler.

Klicka Klar under mikrofonikonen eller tryck på Fn en gång när du är klar att diktera.

Ju mer du använder diktering, desto mer lär det sig hur du talar - som din accent och kadens. Det kan tyckas känsligt till en början, men när du använder det mer, kommer det att bli bättre och bättre

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

E

Etiketter och rubriker

Beskrivande rubriker, ledtexter och etiketter hjälper användarna att förstå en sidas innehåll och syfte.

Rubriker och ledtexter behöver inte vara långa. Ofta kan ett enda ord vara tillräckligt för att beskriva innehållet.

F

Filmer

När du använder filmer på hemsidan bör de vara textade.

Flerspråkighet

Här är några konkreta rekommendationer att tänka på när det gäller användningen av olika språk.

- Ange huvudspråk i kod
- Ange aktuellt språk på omslutande element när språket i elementet är ett annat än sidans huvudspråk
- Se till att publiceringsverktyget har stöd för att hantera flera språk och att teck uppsättningen är korrekt.
- Översätt grundläggande navigeringselement som ”sök” och ”kontakt” om det finns omfattande avdelningar på olika språk.
- Ange språk i html-kod och kontrollera att den automatiska textuppläsningen också fungerar på andra språk än sidans huvudspråk.
- Ange språkriktning för innehåll som läses från höger till vänster.
- Låt en person som behärskar det aktuella språket läsa igenom sidan och komma med synpunkter.
- Förlita dig inte endast på Google translate när du gör text på ett främmande språk.

E - F

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

F

Flexibel layout

Utformningen tillåter en stor variation av personliga preferenser och förmågor.

Att en sida har Flexibel layout innebär också att Webbsidan är byggd för vertikal skrollning. Sidoskroll kan vara acceptabelt för innehåll som kräver tvådimensionell layout, såsom bilder, kartor, diagram, video, spel, datatabeller, och liknande

Funktionshinder

Begreppet funktionshinder (eng. ”disability”) hänvisar till relationen mellan den omgivande miljön och individen.

Alla personer med funktionsnedsättning är inte alltid funktionshindrade i alla sammanhang. Personen anses funktionshindrad endast då hen befinner sig i en miljö som ställer upp hinder.

Färg

Var och en som försökt att ta del av innehållet på en webbplats på en mobilskärm i starkt solsken vet att starka kontraster gör det lättare. Rätt val av färger kan vara avgörande för tillgängligheten. Grundtipset är att använda de mallar och grafiska riktlinjer som är godkända av officiella institutioner som t.ex. universitet. Då vet du att färg, form och kontraster blir rätt och du kan fokusera på innehållet. När du ska välja färger behöver du veta hur stor kontrast som är läsbar för de flesta och vilka färgkombinationer som är godkända. Här finns verktyg för att mäta kontrastvärden på din webbplats <https://www.tpgi.com/color-contrast-checker/>

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

G

Global Accessibility Awareness Day

den internationella tillgänglighetsdagen, Global Accessibility Awareness Day (GAAD). Idén med dagen är att göra folk medvetna om hur viktigt det är med digital tillgänglighet för personer med funktionsnedsättningar.

H

Hörselnedsättning

. I Finland finns det (2022) ca. 800.000 personer som har någon form av hörselnedsättning

www.horsel.fi

I

Interaktiva komponenter

Ett interaktivt system är ett datoriserat, mekaniskt eller artificiellt system som gör att användaren kan interagera på ett sätt att information kan både ges till och mottagas från systemet.

Interaktiviteten har ofta form av ett användargränssnitt som gör det möjligt för användaren av ett visst datorsystem, eller programvara, att arbeta mer effektivt med det systemet. Interaktiva system kan bestå av antingen mjukvara eller hårdvarusystem.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

I

Interoperabilitet

Intuitiv och enkel användning

Tvåvägs röstkommunikation och realtidstext som förutsätter att sidan har interoperabilitet med något av följande sätt: Kommunikation med Voice over IP (VoIP) med det vanligaste protokollet för att signalera och starta IP-telefonsamtal – Session Initiation Protocol (SIP). Det protokoll som ska användas för överföring av realtidstext är då RFC 4103. Traditionell texttelefoni: modemkommunikation enligt protokollet ITU-T V.18 över det traditionella telefonnätet (PSTN). Denna metod är ovanlig.

Standarder för IP Multimedia Sub-System (IMS), som är en arkitektur inom telekomområdet. Bör rimligen inte vara relevant för rena webbtillämpningar.

Annat protokoll som ska vara relevant och tillämpligt samt kunna indikera tecken som förloras i uppkopplingen, liksom tecken som är förvanskade.

Användningen ska vara lätt att förstå, oberoende av användarens erfarenhet, kunskap, språkförmåga eller nuvarande koncentrationsnivå.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

J

Jämlikhet

Målen med tillgänglighetsdirektiven från Europaparlamentet och rådet är att främja var och ens jämlika tillgång till digitala områden

K

Kognitiv tillgänglighet

Uppnås genom att man använder ett begripligt språk, en logisk struktur och ett undvikande av störande element på webbsidan.

Kontextförändring

En kontextförändring är en större förändring av innehållet som kan förvirra användare, som inte kan överblicka hela sidan samtidigt, om den sker utan förvarning.

Exempel: nytt program öppnas, nytt fönster eller ny tabbflik öppnas, förflyttning av fokus, förändring av innehållet som påverkar sidans betydelse. Det kan hända när:

- Man väljer ett alternativ i en rullgardinslista och det medför att inte en ny sida laddas.
- Fokus flyttas inte till nästa fält när man matat in ett visst antal tecken.
- Ett sökresultat uppdateras när man väljer ett filter i en rullgardinslista eller en kryssruta.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

K

Kontraster

Bra kontraster på webbsidan är extra viktigt för olika typer av synnedsättningar och färgblindhet, men hjälper faktiskt alla som besöker sidan att uppfatta innehållet som du vill dela med dig.

Kontraster används både för fonter och element på sidan för att öka tillgängligheten.

Personer med nedsatt syn har ofta svårt att urskilja visuella kontraster mellan exempelvis en symbol och dess bakgrund, och riskerar därför att missa information.

Designa webbplatsen så att komponenter i gränssnittet och informationsbärande grafik har tillräckliga kontraster. Som komponenter räknas till exempel knappar och formulärfält. Som grafiska objekt räknas exempelvis ikoner och betydelsefulla delar av illustrationer och diagram, till exempel kurvor och pilar

Kontrast för komponenter

Om sidan innehåller formulärfält, knappar eller andra interaktiva komponenter bör aktiva komponenter i användargränssnittet ha ett kontrastförhållande på minst 3:1 mot intilliggande färger.

Exempel på komponenter är: Knappar, inmatningsfält, textrutor, kryssrutor, radioknappar, rullgardinslistor, listrutor. En knapp som innehåller text eller en bild behöver inte ha någon synlig avgränsning.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

K

Kontrast för text

Text och bilder av text har ett kontrastförhållande på minst 4,5:1. Stor text och bilder av stor text har ett kontrastförhållande på minst 3:1. Med stor text menas minst 18 punkter (24px) eller 14 punkter fetstil (19px). Undantag är Inaktiva ("utgråade") komponenter, dekorativa element, logotyper, text i bilder med annat signifikat visuellt innehåll

L

Likvärdig användning

Webbinnehållet är utformat för att vara användbar och marknadsmässig för personer med varierande förmågor.

Ljudkontroll

Ljud bör gå att pausa eller stoppas. Ljudvolymen ska gå att sänka utan att ändra systemets ljudvolym

Ljud och video

Varje ljudklipp, animering och film har ett textalternativ som åtminstone ger en beskrivande bestämning av innehållet, till exempel en transkription.

Spela filmen (med undertexterna synliga) och kontrollera att allt relevant ljud återges i undertexterna, eller som synlig text i själva filmen. Undertexter för hörselskadade innebär att alla ljud som är relevanta för handlingen finns med i texten; inte bara dialog. Undertexter kan vara öppna ("inbrända" i filmen) eller dolda (separat textning som användaren kan välja att visa eller dölja)

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

L

Logisk fokusordning

Sidan innehåller element som det går att navigera till med tangentbordet och navigationssekvensen påverkar betydelsen eller handhavandet. Om fokusmarkeringarna på sidan är svåra att uppfatta kan du använda tillägget Force Focus för att lättare se vilket element som har fokus

Låg fysisk ansträngning

Utformningen av det digitala innehållet bör kunna användas bekvämt och med minimal uttrötning. Designen av innehållet har lämplig storlek, och det finns utrymme så det går att komma till, nå, hantera och använda oberoende av användarens kroppsstorlek, hållning eller rörlighet.

Länkar

Länkarna i en text ska vara understreckade på sajten. Skilda länkar är tydligt på en egen rad.

Dubbla länkar ska undvikas när man strävar efter tillgänglighet.

Tydliga länkar underlättar för alla, men är särskilt viktigt för personer som använder vissa hjälpmedel. Skärmläsaranvändare kan till exempel välja att navigera genom att enbart läsa upp länkarna på en sida, och för användare med nedsatt motorisk förmåga kan varje interaktion kräva mycket tid eller energi.

Hjälp därför användarna genom att låta syftet med varje länk vara så tydligt att användaren kan avgöra om hen ska följa länken eller inte. Försök, om det är möjligt, att skriva länktextern så att det går att förstå vart länken leder även om den är tagen ur sitt sammanhang.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

L

Länkar forts.

I vissa situationer passar det bättre att placera en del av beskrivningen av länkens syfte i den omgivande texten än att ha en fullständig beskrivning i själva länktexten.

Försök så långt det är möjligt att ge användaren en chans att förstå vart länken leder utan att flytta fokus från själva länken.

Det uppnår du genom att placera beskrivningen av länken innan själva länken och i direkt anslutning till länken: i samma mening, stycke, listobjekt eller tabellcell som är nära förknippad med länken

förkortat LL, är ett begrepp som används för texter som har producerats eller omarbetats för att bli lättare att läsa. Lättläst text och litteratur riktar sig till människor med olika svårigheter att läsa

Lättläst

M

Mänskliga rättigheter

Tillgänglighet är nödvändigt för en hållbar social utveckling och därför en självklar del av de mänskliga rättigheterna

N

Nåbarhet

Synonymt med tillgänglighet och något alla som producerar digitalt material vill uppnå

O

Ordning

Innehållets ordning har inverkan på sidans betydelse. Därför bör innehållet komma i en meningsfull logisk ordning. Kontrollera logiken på hemsidan genom att duplicera fliken i webbläsaren och jämför sidan med och utan CSS för att se att betydelsen inte förändras av formgivningen Ordning

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

P

Personlig assistans

hjälp som möjliggör ett självständigt liv för personer med funktionsnedsättning. En personlig assistent kan hjälpa en synskadad t.ex. med städning, matlagning, att uträtta ärenden tillsammans eller hjälpa till med studier, arbete eller fritidssysslor.

Det hör till kommunens särskilda skyldigheter att ordna personlig assistans för personer med särskilda behov, men det betyder inte att vi alla kan agera personlig assistent i form av medmänniska.

Placeholder

Platshållaren används för kunna göra klart övrigt grafiskt material runt platsen och få en uppfattning av hur slutresultatet kommer att bli bl.a. på en webbsida. Att förlita sig på placeholder som fältetikett är ett av de största misstagen, när man utformar ett formulär. Placeholder texter har ofta både dåliga kontraster och när man klickar i fältet försvinner dem. Det gör det svårt för synsvaga, äldre, personer med dåligt korttidsminne eller koncentration och dessutom ser fälten helt tomma ut för skärmläsare.

Q

QR-kod

Quick Response, är en patenterad och namnskyddad standard för rutkoder; tvådimensionella koder för optisk avläsning. QR-koder kan avläsas med applikationer på mobiltelefoner och surfplattor och användning av QR-koder ökar hela tiden överallt i världen. QR-koder kan innehålla t.ex. kontaktuppgifter, likt ett visitkort eller märka t.ex. en biblioteksbok. QR-koden är snabb och effektiv och kan underlätta vardagen för att ta del av eller registrera information.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

R

Redigeringsverktyg

Med ”redigeringsverktyg för innehåll” menas verktyg där användaren kan formatera innehåll som visas på webbsidan för andra användare, till exempel en WYSIWYG-editor i en kommentarsfunktion

Rubriker

Korrekt användning av rubriker bidrar till att:

- Presentationen blir enhetlig på webbplatsens alla sidor
- Det blir lättare att läsa dokumentet utan stilmallar
- Sökmotorer hittar relevant information på sidorna
- Användaren får en överblick över dokumentet

Vissa webbläsare och hjälpmedel kan skapa en automatisk innehållsförteckning.

När man använder rubriker som hjälpmedel behöver de en korrekt strukturkod, för att kunna beskriva för användarna vad som är en rubrik.

En h1-rubrik ska normalt vara rubriken för hela dokumentet, och bara förekomma en gång i koden, som första rubrik. Dokument som innehåller flera separata ämnen kan dock ha flera h1-rubrik

S

Sensoriska kännetecken

Det är instruktioner på sidan som behövs för att förstå eller hantera innehållet.

Otillåtna hänvisningar är: ”den runda knappen”, ”den gröna rutan”,

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

S

Skipplänkar	”det bredaste fältet”, ”menyn till vänster”. Till exempel kan en knapp som använder en ikonfont i stället för en bild för att visa en ikon ha
Språk	Innehåll som ska gå att hoppa över är bland annat; logotyper, länkar, information om kakor, sökfunktion
Startsida	Gör språket enkelt och följ gängse språkformer. Underfundiga och dubbeltydiga texter gör ofta att tillgängligheten på hemsidan blir lidande. Det enklaste tipset för att göra din sida tillgänglig utan en massa tekniskt kunnande är att du följer skrivregler som är lätta att förstå.
Statistik	De bilder på startsidan som används främst för navigering och visuella element behöver inte alternativ text
Statusmeddelanden	Enligt organisationen Funka, räknar man med att cirka 10-20 procent av befolkningen i västvärlden har någon form av funktionsnedsättning. Därtill tillkommer personer som har tillfälliga eller situationsberoende funktionsnedsättningar.
	Ett statusmeddelande är en förändring av sidinnehållet som inte innebär en kontextförändring och som förmedlar information till användaren om resultatet av en åtgärd, om vänteläge, om förloppet hos en process eller om förekomsten av felmeddelanden. Testa tillgängligheten för sådana med en skärmläsare och verifiera att statusmeddelandet läses upp utan att du behöver flytta fokus till det. Om du inte har tillgång till en skärmläsare, kontrollera att meddelandets behållare har <code>role="status"</code> .

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

S

Subtitels

Textversion av de talade partierna i originalspråk eller som översättning. Man utgår från att tittaren kan höra videons övriga ljud, om inget annat har specificerats. Exempelvis med undertextning för döva där bakgrundsljud, samt vem som talar kan skrivas ut. Det finns som gratis funktion för de som använder YouTube, men också olika betalprogram på nätet som man kan ladda ner. Användaren bör alltid komma ihåg att det är en algoritm som bestämmer vad som skrivs, vilket kan leda till fel i texten.

Synlig fokusmarkering

Sidan innehåller element som det går att navigera till med tangentbordet. Navigera genom alla element på sidan med Tab och säkerställ att det hela tiden går att se vilket element som har fokus. Om den inte syns tydligt, kontrollera CSS-koden för att se att man inte dolt fokusmarkeringen.

En fokusmarkering kan vara en synlig textmarkör i ett inmatningsfält, eller en avvikande bakgrund, eller en ram omkring en länk eller en knapp.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

S

Synskadad

Enligt världshälsoorganisationen WHO är man synskadad om synen är så pass nedsatt att det är svårt eller omöjligt att läsa vanlig text. I Finland är ca. 50.000 - 60.000 personer synskadade. Av dem är ca 8500 gravt synskadade medan de övriga är synsvaga (2022). 3000 av de synskadade i Finland har svenska som modersmål. För mer information se: <https://fss.fi/>

T

TalkBack

Googles inbyggda skärmläsare på Android-enheter. Med TalkBack kan du styra enheten utan att använda ögonen. Mer om TalkBack hittar du under länken: <https://support.google.com/accessibility/android/answer/6283677?hl=sv> Eller se här under; Text till röst.

Tangentbord

Hårdvaran blir lättare att använda för en synskadad om man klistrar en lapp på dem och skriver typen på den med stor stil. Ett enkelt men effektivt sätt att göra bokstäverna lättare att hitta för en person med synsvaghet. För personer med nedsatt rörlighet eller finmotorik är det viktigt att alla funktioner går att hantera via tangentbord eller motsvarande hjälpmedel (switchar, sug/blås-gränssnitt, ögonstyrning, röststyrning).

Testa tillgängligheten

Gör en självtest på din hemsida på <https://webbriktlinjer.se/testa-din-webbplats/> Eller någon av de andra testsidorna som finns på nätet.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

T

Text

Vit text på svart botten är en bra layout för de som är synskadade. Det lyfter fram texten och gör den mera tillgänglig.

Text till röst för Android

Öppna appen Inställningar Bild på enheten.
Välj Tillgänglighet och sedan Text-till-tal.
Välj motor, språk, talhastighet och tonhöjd.

Obs! Vilken motor för text till tal som är standardval beror på enheten. Det kan vara Googles text till tal-motor, enhetstillverkarens motor eller text till tal-motorer från tredje part som du laddat ned från Google Play Butik.

Valfritt: Tryck på Spela upp om du vill lyssna på en kort demonstration av talsyntesen.

Valfritt: Om du vill installera röstdata för ett annat språk väljer du Inställningar Bild och sedan Installera röstdata. Välj språket du vill installera.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

T

Text till röst för iPhone

Öppna Inställningar Bild > Hjälpmedel > Talat innehåll.

Justera något av följande:

Läs upp markering: Tryck på knappen Läs upp om du vill att markerad text ska läsas upp.

Läs upp skärmen: Svep nedåt med två fingrar från överst på skärmen om du vill få hela skärmen uppläst.

Talreglage: Visa reglaget för snabb åtkomst till Läs upp skärm och Läs upp vid beröring.

Markera innehåll: iPhone kan markera ord och/eller meningar samtidigt som de blir upplästa. Du kan ändra färg och stil på markeringen.

Tal vid skrift: Du kan ställa in tal vid skrift för tangentbordet på skärmen och för externa tangentbord och välja om iPhone ska läsa upp varje tecken, hela ord, automatiska korrigeringar, automatiska versaler och skriftförslag.[Textbrytning]Du måste aktivera uppläsning av skriftförslag genom att gå till Inställningar > Allmänt > Tangentbord och slå på Förslag.

Röster: Välj en röst och dialekt.

Uppläsningshastighet: Dra reglaget.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

T

Text till röst för iPhone

Uttal: Diktera eller stava hur du vill att vissa fraser ska uttalas.

Man kan också höra iPhone tala genom att använda Siri
Du kan t.ex. säga: ”Läs upp skärmen.” Läs om hur du frågar Siri.

Du kan också göra något av följande:

Höra markerad text: Markera texten och tryck sedan på Läs upp.

Höra hela skärmen: Svep nedåt med två fingrar från överst på skärmen.
Använd de reglage som visas till att pausa uppläsningen eller justera hastigheten.

Höra tal vid skrift: Börja skriva. Tryck och håll på varje ord om du vill höra skriftförslag (om du har aktiverat funktionen).

Tillgänglighet

Digital tillgänglighet innebär att ingen ska hindras från att få tillgång till digital offentlig service såsom tjänster och information på webbplatser och applikationer. Tillgänglighet i detta sammanhang betyder inte att något ska vara åtkomligt, utan det betyder att information och tjänster ska kunna användas av alla människor oavsett funktionsnedsättning eller bredast möjliga spektrum av egenskaper och förmågor. Lagstadgade tillgänglighetskrav i Finland finns på länken <https://www.tillganglighetskrav.fi/>

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

T

Tillgänglighetsfunktioner

Dokumenterade tillgänglighetsfunktioner i plattformen kan till exempel vara:

Stavningskontroll

Tangentbordsnavigering

Skärmläsare

Förstoring

Tolerans för dubbeltryckningar

Fördröjningen efter ett tryck på en tangent fram tills tillämpningen reagerar på nästa tangenttryckning är, eller går att justera upp till, minst 0,5 sekunder

Tooltip

ett användbart verktyg när man vill ge extra information om ett objekt. Informationen blir tillgänglig då man för muspekaren över föremålet.

Tydliga beskrivningar

är bra för alla användare, men framför allt för personer som har lässvårigheter och försämrat korttidsminne eftersom det ger det en möjlighet att förutse vad varje del av webbplatsen innehåller. För personer som navigerar med tangentbordet och/eller använder skärmläsare ger det en bättre möjlighet att hoppa till olika delar av innehållet

U

Universell utformning

Det kallas också design för alla. Det är ett förhållningssätt vid planering av digitalt innehåll i syfte att förhindra att funktionshinder uppstår. Man utgår från den breda variation som finns mellan olika människors förmågor och egenskaper, snarare än att designa för en genomsnittlig användare.

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

U

Universell utformning forts.

Ett sådant förhållningssätt handlar inte bara om funktionsnedsättningar, utan om hela den mångfald som präglar användarnas behov, förmågor och egenskaper. Ibland är särlösningar nödvändiga, men så långt som möjligt bör de ordinarie lösningarna fungera för alla. Det blir mer inkluderande och ofta billigare och bättre för alla.

Universell utformning handlar om alla människor, inte enbart personer med funktionsnedsättningar. Det står för ett mångfaldstänkande, där designen och designprocesserna handlar lika mycket om den som är vänsterhänt eller högerhänt, introvert eller extrovert som hur mycket en person råkar se eller kan röra sig

https://www.certec.lth.se/fileadmin/certec/publikationer/De_7_Principerna_foer_Universell_Design.pdf

Urskilja komponenter

Det finns metoder som hjälper användare att urskilja komponenter för att interagera med webbsidan utan krav på synförmåga, och utan att utföra den funktion som är kopplad till komponenten. Förutsättningen är att sidan innehåller interaktiva komponenter

V

Voice over

VoiceOver är en inbyggd skärmläsare som beskriver vad som visas på bildskärmen: programmet läser den text som finns i dokument och fönster. Mer om Voice over hittar du under länken <https://support.apple.com/sv-se/guide/iphone/iphe4ee74be8/ios>. Eller se instruktionerna under ordet; Text till röst

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

W

WCAG

Web Content Accessibility Guidelines finns i sin helhet endast på engelska. Det är de internationella riktlinjer för standarder för tillgänglighet som EU:s tillgänglighetslag följer. Standarden och kan hittas på följande länk: <https://www.w3.org/TR/WCAG21/>

Y

YM

Miljöministeriets direktiv för digital tillgänglighet i Finland hittar man på <http://ym.fi/sv/tillganglighet>

Z

Zoom

Är en av de populära digitala mötesplattformar som används både i skolvärlden, arbets- och föreningslivet. Dyliga program möjliggör virtuella möten med stora folkskaror med hjälp av kamera och mikrofon. Andra populära alternativ är Google Meet och Microsoft Teams som också fungerar bra med digitala hjälpmedel

Å

Ålderssynthet

Eller presbyopi, uppkommer eftersom ögats lins växer under hela livet. Linsen stelnar också och man får en sämre förmåga att ställa om skärpan. Man brukar märka av en tillväxt av linsen i dryga 40 års åldern.

Det här är vanligaste orsaken att man i ung medelålder får glasögon. Första symptomen brukar vara en känsla av tröghet i växlingen mellan att se på långt och nära håll

Tillgänglighets ABC

- För Webbinnehåll

Ä

Ärftlig

Retinitis, eller retinitis pigmentosa är ett samlingsnamn på över hundra ärftliga ögonsjukdomar som drabbar näthinnan. Retinitis-symptom kan variera, men vanligt är dåligt mörkerseende, bländningsbenägenhet, fläckar i synfältet och tunnelseende. För tillfället finns inget botemedel mot retinitis pigmentosa, men som med även andra ögonsjukdomar kan man med rätt form av rehabilitering, information och hjälpmedel ha en fortsatt god livskvalitet oberoende av ögonsjukdom eller synnedsättning

Ö

Ögontryck

Det är bra att mäta ögontryck med jämna mellanrum, speciellt ju äldre man är.

Ögontrycket höjs om kammarevatten i ögat inte kan filtreras ut på normalt sätt av en eller annan anledning. Förhöjt ögontryck är en av riskfaktorerna för glaukom.

Ögontrycket kan mätas på hälsovårdscentral eller hos en ögonläkare, hos en sjukskötare eller en optiker.